

*Transcriptie:
Reisdagboek
van Arktos
nazomer 1917*

LEGENDA:[.] = onleesbare letter / [...] = onleesbaar woord
[?] = onzeker woord / (zin) = commentaar van transcribist
(onderstreping & alinea's overgenomen uit 't origineel)

ARKTOS.archief:

Beschrijving fietstocht van 27 Aug.-7 Sept.1917

Beginpunt Amersfoort over:

Apeldoorn-Zutfen-Lochem-Almelo-
Koevorden-Emmen-Borger-
Zuidlaren-Paterswolde-Beetsterzwaag
Oldebekoop-Frederiksoord-Steenwijk
Blokzijl-Giethoorn-Blokzijl-Lemmer
Kippenburg als eindpunt.

Maandag 27 Augustus 1^e dag

Arktos zou dan zijn eerste groote fietstocht gaan maken. Helaas, als ongeschonden geheel zou het er niet aan deelnemen. Verminkt, beroofd van twee sterke ledematen ging het vijftal den tocht aanvaarden. Ella, wegens een operatie, Netty wegens een ziekte van haar moeder konden zich niet bij de anderen voegen.

Ro en Berdien waren de vorige dag al in actie, logeerden dien nacht in Amersfoort, al waar ze den volgenden dag Betsy en Lyda van 't station haalden. Lyda gewapend met een kiektoestel, koffertje, regenjas, regenhoed, fietslantaarn en fietspomp, maar zooals al spoedig bleek zonder fiets, wat voor 't maken van een fietstocht toch wel een eerste vereischte is. Het feit wekte dan ook bij Ro en Berdien die reikhalzend stonden uit te kijken lichte verwondering. O, de fiets kwam wel over 50

min. met de boemeltrein. Lyda vergat dat een boemeltrein, die 50 min. later uit A'dam vertrekt, minstens 1½ uur later in Amersfoort aankomt.

Maar laat ons kort zijn. 1½ uur wachten, waarin wij allen den tijd hadden 't Amersfoortsche station nauwkeurig te bezichtigen. Zelfs kon Betsy nog den tijd vinden haar beer (ons Arktosymbol) in een blauw lint te wringen, het welk ze zich middelerwijl aanschafte.

Om kwart over elf vertrokken we met ons vieren, daar Helma zich in Apeldoorn bij ons zou voegen. We gingen dan gepakt en gezakt met een flinken dosis goeden moed, onder een donkere lucht, die weinig goeds voorspelde, met een sterken wind, die zoo vriendelijk was ons met razende vaart voort te drijven, naar Nijkerk en Putten. Hier deed de honger zich gelden, daar de cafeetjes er niet erg smakelijk uitzagen, verorberden we met taaie wilskracht een paar gevulde koeken. Zonneschijn, enkele onbeteekenende buitjes en 't Uddelermeer vertoonden zich aan ons aller blikken. We aten spiegeleieren met beschuit, door welks hardheid Ro meer dood dan levend heenworstelde. Het bestuur sprak een openingsrede uit, die de leden weigerden met het gebruikelijke ad fundum (van de heete koffie) te bezegelen. Onder deze plechtigheid vielen buiten de eerste groote regendruppelen neer, om ons te doen inzien, dat niet alles rozegeur en maneschijn kan zijn, zelfs niet op een fietstocht van Arktos. Enkele koffertjes die onder de dakgootdrup gestaan hadden, bleken bij opening aanzienlijke waterschade geleden te hebben.

Desalniettemin gingen we weer welgemoed op weg, genoten van de prachtige vergezichten en stoorden ons niet aan de donkere wolken, die zich boven onze hoofden dreigend samenpakten. Enigszins vermoeid stopten we bij de echoput. Nadat een juffrouw haar machinale rede boven de put gehouden had en wij derzelven diepte (ik meen van de put) met de oogen hadden gepeild, vermochten enkele chocoladereepen ons weer op krachten te brengen. Ro voelde zich zelfs sterk genoeg, de juffrouw die volgens Lyda niet lachen kon, een glimlach te ontlokken. Toen ging 't recht op Apeldoorn aan, alwaar we onze vijfde tochtgenoot Helma, oppikten. Drie defecte fietsen werden hier opgelapt. Na een dîner in de "Nieuwe Kroon" verorberd te hebben, gingen we heel gezellig bij Mevrouw Tetrode, die ons daarvoor uitgenodigd had, theedrinken. Onder een motregen, 2 aan 2 onder een paraplu zochten we ons hôtel weer op. Men had 't plan opgevat om 8 uur op te staan en dan netjes om 9 uur uit te rukken. Maar 't trof [...], je kan 't zoo [...] hebben. Lyda's horloge liep achteruit en dat van Ro liep 1½ uur achter. Om kort te gaan we vertrokken om kwart over tien, nadat ook Helma zich bij ons gezelschap gevoegd had. 't Weer was stormachtig, maar zonnig. Helaas was de zonneschijn niet van langen duur ze liet zich overduvelen door een paar regenbuien. Ook worstelden we een tijdlang wanhopig met de wind. Lyda was moe in haar arm door 't verwisselen van hoofddeksels tot bescherming der ondulation Marcelle[?]. Eindelijk brak de zon weer door en Lyda trachtte dit moment te vereeuwigen (?) door

een kiek, die mislukt is. We bereikten Voorst en eindelijk na veel zwoegen Zutphen. Na ons inwendig versterkt te hebben bezochten we op Berdiens initiatief, de Sint Walburgskerk. We bewonderden hier de beschilderingen van muren en pilaren, die ongerestaureerd, nog veel van hun oorspronkelijke kleuren- en vormenfrischheid hadden behouden. De Librije, was een prachtige uitgebreide verzameling oude boeken, echte kunstwerken. Na Zutphen verlaten te hebben, reden we over Vorden naar Ruurlo, hier dronken we thee op echt huiselijke wijze en reden toen door naar Lochem. Het hôtel, "de Stad Lochem" scheen ons niet te kunnen herbergen en moesten we onze toevlucht nemen in 't Wapen van Lochem. Vermeldenswaard, zij 't ook enigszins materieel, is het volgende: soep met een wildernis van vermicelli en heilzame kruiden, biefstuk die deed denken aan de pas bewonderde Amersfoortsche kei[?], 5 schalen met vruchten, die noodlottige gevolgen met zich sleepten. Voor nadere inlichtingen des betreffende, gelieve men zich te wenden tot Berdien. Genoemde persoon speelde na 't dîner, toen ik een jongen was van amper 18 jaar, welke muziek in de ruime hôtelzaal het aanzijn gaf aan talrijke steps (*schuivende danspas, stapdans*). Toen gingen we een brief halen, die poste restante aan Lyda was verzonden en hadden gelegenheid 't taaie doorzettingsvermogen van dit Arktoslid te bewonderen. We brachten verder den avond door met thee, cigarettten, schoone liederen en flauwe moppen en hielden daarna een avondréunie in nachtjapon, met flikken (*chocolaatje in bolschijf-*

vorm, naar de fabrikant Caspar Flick) en kaarslicht op één van de slaapkamers.

Woensdag 29 Augustus. 3e dag.

Om 10 uur vertrokken we weer over Diepenheim naar Goor, waar we bouillon + beschuit verorberden. We werden gekiekt op de weg naar Delden, dewelke wonder boven wonder gelukte. We dronken koffie in deze wereldstad en wel in een goedkoop koffiehuisje, waar ze ons paarderookvleesch voorzetten. Na hiermee een paar Deldensche honden gelukkig gemaakt te hebben, reden we met een flink vaartje naar Almelo; we hadden goed weer en een prachtige weg. Twee van 't gezelschap bezochten het kasteel (hier waren we specialiteit in) twee anderen vergenoegden zich er mee er een ansicht van te koopen. De vijfde bezocht een vriendin, bewonderde een drukkerij en kreeg haar naam in looden lettertjes. Na een dîner in "t Hôtel van Ouds de Prins", waar we door de militaire macht waren omringd, zoodat we ons niet durfden roeren, trokken we naar 't station. Hier kregen we 't bijna op onze zenuwen omdat de kellner een poes, "een zalige djins[?]", mishandelde. Onze zenuwen kalmeerden weer toen we in een treintje naar Koevorden schommelden en vaderlandsche liederen zongen. In Koevorden aangekomen zochten we op de tast af een hôtél, waar gelukkig plaats was. We brachten er een stormachtige nacht door, na de gebruikelijke flikkenréunie gehouden te hebben.

Donderdag 30 Aug. 4e dag.

Den volgenden morgen keken we met verwonderde oogen naar onze omgeving, luisterden angstig naar 't loeien van den wind en trachten uit te vinden of hij ons al dan niet gunstig gestemd was. Na aan 't ontbijt reuze broodjes verorberd te hebben, hielden we eerst een ommegang door de stad: Ro en Betsy kochten kousen, de anderen kregen een kasteel in 't vizier en bewonderden dit ten eerste. Toen haalden we onze fietsen op en reden voor den wind over Dalen, Oostelijk langs 't kanaal naar N. Amsterdam en Erica. Een regenbui, kort maar krachtig, een eindje tegenwind en we waren in Emmen. We lunchten in een theesalon, ten huize van Johanna Zaber[?] in gezelschap van vele vliegen, een blousenaaiende juffrouw en een troubadour. Een hunnebed genoot de eer door Arktos bezocht en gekiekt te worden.

We verlieten Emmen, fietsten over een mooien weg, doch de wind gedeeltelijk tegen en weinig zon. Om even uit te rusten vleiden we ons een tijdje langs de weg neer en genoten van Lyda's Drosteflikken, anders meer speciaal een avondversnapering. Verkwikt zetten we de tocht voort tot Borger ons eindpunt. We verorberden met graagte een dîner in Hôtel Bieze opgedischt. Na tafel bezochten we weer een hunnebed in gezelschap van een groote schare kleine struikroovertjes, die de rustige gewijde omgeving snoodelijk verstoorden. Terug in 't hôtel betrommelden we een piano, bij welker lieflijke tonen wij steps en walsen trachten uit te voeren, welke bewegingen de geringe ruimte in aanmerking

genomen wel eenigszins schipbreuk leden. Volgens het spreekwoord roeien met de riemen die je hebt waren we genoodzaakt ondanks onze anti Duitse gevoelens liederen uit de Liederschatz te zingen. Onze nachtrust werd gestoord door een middernachtelijk bezoek aan 't hôtel, hetwelk evenwel, ter geruststelling zij 't hier even aangestipt, niet ons gold.

Vrijdag 31 Aug. 5^e dag.

De dag der dagen voor de oranjegezinde Arktosleden, de verjaardag van H.M. de Koningin. Helma had om deze dag luisterrijk te gedenken, eenige ellen oranjelint aan laten rukken. Zelfs haar beer werd feestelijk opgetoid met bovengenoemde kleur. We ontbeten eenigszins laat, oorzaak niet te omschrijven bijzondere omstandigheden. +/- 11 uur reden we uit, over Gasselte en Gieten naar Zuid-Laren, waar we koffie dronken in de gouden Leeuw. Een zwakke poging tot een kiek mislukte grootendeels, alleen Berdien had de handigheid een duidelijk gezicht te zetten. Juist prezen we om 't hardst 't mooie weer, toen donkere, dreigende wolken op kwamen en vanuit den hemel neerzagen op de vermetele stervelingen, die zich toch op weg durfden begeven. Ze onthaalden ons dan ook op een kletsbui, zoo zelfs dat we in een boerderij moesten schuilen. 't Gelukte Lyda met een reuze tegenwoordigheid van geest haar zijden muts voor de hoed te verwisselen. Daarna reden we weer voort over Haren naar Paterswolde, een mooie afwisselende weg. We dîneerden in 't familiehôtel.

Hier kregen we 't lumineuze idee in Groningen thee te gaan drinken. Eigenlijk een hartelijkheid van Arktos tegen Betsy, die deze stad nog nooit gezien had en er nu een buitengewoon grootsche indruk van kreeg. We liepen eerst een heel eind, pikten toen een tram op. Nadat Betsy zich eenigszins hersteld had van de slag, die financieel de tramkaartjes haar toegebracht hadden, holden we in Groningen aangekomen, naar Willemse. Hier leebberden we, aldus Lyda, als de bliksem thee en draafden we terug naar 't paardentrammetje dat ons veilig en wel thuisbracht. 's Avonds in bed op de réunie, betreurden we onze laatste drosteflik.

Zaterdag. 1 September. 6e dag.

In de speeltuin vermaakten we ons met hobbelpaardjes en een evenwichtsboom. We werden gekiekt op een steigerend ros en in een bootje op 't Meer. (Ook deze kieken zijn eenigszins in 't duister gehuld.) Lyda bang, haar superbe roeistijl te verliezen, gaf verdere roeipogingen op. Ro bracht een bezoek aan haar familie in de apenkooi.

Toen kwam het fameuze kellneravontuur. De kellner dan begon met 200 Gr.[?] per persoon van de broodkaart af te nemen. Wij ontstaken in woede; Ro vermeldde 't ten aanschouwe van iedereen, in 't vreemdelingenboek. Toen van een doodordinair zeepbakje door ons een oortje was afgebroken, achtte hij 't noodig wraak te nemen en sprak ons erg onhebbelijk aan. Toen we bezig waren ons reisvaardig te maken, wenschte hij te

weten waar we heen gingen en wat we studeerden. 't Werd al te gek en nog gekker toen hij met de politie dreigde en onze fietsen in beslag wilde nemen. Aangezien de man maar één paar armen had, bleek dit makkelijker gezegd dan gedaan. Wij zagen dan ook kans ijskoud weg te lopen. Uit Donderen stuurden we de krullebol een kaart en vertelden hem voor als nog dat we naar de Z. pool gingen. Zoo eindigde dit avontuur.

We waren dan van Paterswolde over Eelde en Donderen naar Norg gefietst, waar we koffiedronken onder 't donderend lawaai van een speeldoos. Zoo kwamen we in Haulerwijk waar ons een tweede verrassing wachtte. 't Begon met een lieflijk buitje en eindigde in een stortbui. Onder een boom trachtten we eerst nog beschutting te vinden, maar we waren gedwongen met een vaartje naar een kroeg, die we eerst voorbijgereden waren terug te gaan. Om lekker warm te worden dronken we limonade(?) en aten er chocola bij die ons de opofferende naastenliefde van Ro en Helma verschaft had. Hier rijpte 't plan om in Donkerbroek met een stoomtram naar Beetsterzwaag te rijden. Donkerbroek was nog anderhalf uur fietsen. Hopeloozer toestand dan op een weg, die nooit scheen te zullen eindigen, in een stortregen, die langzaam maar zeker door al onze kledingstukken heendrong, is haast niet denkbaar. Hier was het dat Arktos' gewone opgeruimdheid een zware knauw kreeg. Hier was 't dat Ro een tweedehands knaap opschommelde die haar in zuiver Friesche bewoordingen mededeelde dat 't einde van de weg naderde. Juichkreten ontsnapten

aan ons aller lippen, onze troosteloze stemming bleek tijdelijk, vooral toen de lang verbeide tram eindelijk opdook. In een stikvolle, wel doorrookte wagen met twee zuigelingen, maar dan ook absoluut zuigelingen en eenige landverdedigers reden we naar Driehoek, waar we moesten overstappen. Een uur wachten brachten we op de aangenaamste wijze door, wij vergastten onze lotgenoten op een gratis liefdadigheidsconcert. Hier werd het eerste glaasje advocaat verorberd.

Aankomst te Beetsterzwaag in druipende toestand. Ons logies in “de Klok” was in alle opzichten een weldaad voor onze zinnen. De soep als ook de kellner werden met een indianengehuil ontvangen. 's Avonds deden we kaartspelletjes, wat iets gezellig huiselijks gaf. Zoo vergoedde deze avond veel van de teleurstellingen van de middag.

Zondag. 2 September. 7^e dag.

Weer regen. 't Ontbijt werd dan ook gerekt tot 11 uur, afgewisseld met muziek en dans. Toen durfden we weg te gaan en kwamen we droog in Oldeberkoop, maar daarmee was dan ook alles gezegd. Hier dronken we koffie. Verschillende buien, die een fatsoenlijke wandeling verhinderden, wisselden elkaar af. Allerliefste spelletjes als ja, neen en betrekkelijk en een vingerhoedje zoeken, hielpen ons den middag korten; de Leeuwarder courant was onze eenige lectuur.

Om 6 uur gingen we ter tafel, genoten van de en masse opgediende spijzen en lachten luidkeels om Ro's mop. 's Avonds trotseerden we de modderige

wegen en liepen een eindje om. In 't hôtel teruggekomen hielden we ons bezig met protocol, waar iets van een luizige jonkvrouw en een sprenkelende ridder in kwam.

Maandag 3 September. 8^e dag.

't Was te mooi om waar te zijn en 't gekste was, dat 't toch waar was, we hadden mooi weer, permanente zon, weinig wind en dit beetje nog achter. +/- kwart over 10 vertrokken we na ons op een "regle enîge"[?] gestort te hebben. Even voorbij Oldeberkoop namen we een kiek op 't bruggetje (*zie voor deze foto de voorzijde van dit boek*). Berdiens fiets, die de vorige dag klagelijk gepiept had, deelde nu in de algemeene vreugde en snorde in opgewekte vaart voort. We gingen door Noordwolde, deden een mislukte poging tot het bezoeken van de rietvlechtschool en reden over Wilhelminaveen naar Frederiksoord, waar we koffiedronken. Berdien werd gekiekt met het geitje, waarvan we al ontzaggelijke verhalen hadden moeten hooren. We bezochten de boschages alwaar Betsy vereeuwigd werd bij een kruisweg, wachtende op de dingen die komen zouden. Twee kieken, die meer 't individueele leven van twee leden uitbeeldden, dan wel Arktos als geheel. Daarna werd de tuinbouwschool bezocht, waar we prachtige bloemen te zien kregen, de talrijke appel- en peerebomen een ware Tantaluskwelling waren en een vruchtdragende bananeboom ons in verrukking bracht.

Toen ging 't weer verder naar Havelte waar we weer een blijvende herinnering van Arktos op de hunnebedden hebben. In de plaats aangekomen bewonderden we 't kerkje en stortten ons daarna op de talrijke braamstruiken. Verder ging 't weer over een lange straatweg naar Steenwijk. Hier dîneerden we en lieten ons door Berdien, die allerlei jeugdherinneringen opdiepte, het stadje rondleiden. Na eenige chocoladereepen ingeslagen te hebben gingen we aan boord van de Major, die ons naar Blokzijl zou brengen. Ongeveer zóó moet de Titanic(*die vijf jaar geleden zonk*) er uitgezien hebben.

In den vallende avond bij 't opkomen der maan, in een poetische stemming geraakt, putten we ons geheele liederenrepertoire uit. We bewonderden de schoone ligging van Blokzijl, dat al nader en nader kwam. Hier aangekomen werden we door Mijnheer en Mevrouw Loos allervriendelijkst ontvangen. We kwamen pas tot de ontdekking dat 't kinderen-bedtijd was, toen de klok het middernachtelijk uur aankondigde.

Dinsdag. 4 September. 9^e dag

We hadden permissie gekregen om uit te slapen en maakten hier ruim gebruik van. Na 't ontbijt hielpen we boterhammen smeeren om voor twaalf uur mee te nemen. Toen we op 't punt stonden om weg te fietsen, had Helma's band de aardigheid of liever de onhebbelijkheid leeg te loopen. In den tijd dat deze gemaakt werd zijn we gekiekt op 't kanon dat Blokzijl(*dat toen nog aan de Zuiderzee lag!*)

eventueel moet verdedigen. Ook de plaats zelf werd genomen. Na de bewuste fiets opgehaald te hebben ging 't over den dijk naar Vollenhove. Hier hadden we weer gelegenheid de plaats nader te bekijken, want Helma's band bezweek ten tweede male. Na dat dit ook weer in orde was gebracht reden we tusschen de meeren door met schitterend weer naar Giethoorn. In 't "wapen van Giethoorn" bij Prinsen verorberden we onze proviand. Toen gingen we punteren waar we ons allemaal dol op verheugd hadden. Werkelijk 't overtrof nog onze stoutste verwachtingen. De omgeving was meer dan schilderachtig; geen wonder dat deze tot kieken uitnoodigde. In een punter lieten we ons naar Blokzijl terugbrengen. Hier hadden we echt 't gevoel of we thuis waren. 't Deed goed na al die dagen van hôtelleven. Na 't eten zijn we naar zee geloopt, hebben thuis aangekomen weer allerlei liedjes ten beste gegeven en boonden tot laat in de nacht.

Woensdag. 5 September 10^e dag

Onherroepelijk de laatste dag. We vertrokken laat, na van onze vriendelijke gastvrouw afscheid genomen te hebben. De dijk belette ons permanent 't uitzicht op zee. Het fietsen ging eenigszins met hindernissen gepaard door de talrijke hekken die open en dicht gedaan moesten worden. Inmiddels goot de zon haar brandende stralen op ons neer. Zoo bereikten we de Lemmer, een allergezelligst stadje. Op de pier werd een kiek genomen, waarop we allen een laatst vaarwel toeroepen aan

vervlogen dagen. In de “Wildeman” nuttigden we eenige ververschingen en aten aan de dijk onze meegebrachte proviand op. De zon deed haar best, ons koperkleurig te verbranden, hetgeen ten deele gelukte. Vol overmoed pochten we op onze fietsbanden, die zelfs zulk een hitte konden doorstaan. Nauw was 't laatste woord bestorven op onze lippen of met een akelig hoongefluit gaf Betsy's band de geest. Zoo sjouwden we zoet terug naar de Lemmer, waar de ongeluksvogel opgekalefaterd werd. Toen ging 't rechtdoor naar Wykel[?], waar een graftombe van de graaf van Coehoorn, gebeeldhouwd door “een Italiaan” zich in onze belangstelling verheugde. Daarna zetten we koers naar Kippenburg. Hier beklommen we een takkenbossenberg en offerde Helma haar japonrok. 't Een en ander is als kiek vereeuwigd. Daarna werd een wandeling door de bosschen gemaakt en smulden we van de meegebrachte koek en chocola. 's Avonds waren we allen min of meer onder den indruk van 't naderend afscheid. Tien dagen en nachten hadden we lief en leed met elkaar gedeeld. Een afscheidsspeech wilde niet over de lippen. Den volgenden morgen was 't vroeg dag. Betsy en Helma vertrokken om 6 uur al naar Stavoren om hier met de boot(*deze lijndienst bestaat nog en is zeer aan te bevelen*) Enkhuizen te bereiken en dan ieder zijns weegs te gaan. Berdien ging om 9 uur, ook per fiets naar Blokzijl terug. Lyda en Ro zetten koers naar Leeuwarden over Sneek. Zoo kwam ook aan deze tocht een einde. De prettige herinnering zal echter met behulp van ons archief blijven bestaan.

Finis

idee & tijdwerk: Iona Hoogenberk, Arktos MMI /Amsterdam, 2007